

Abstrakt

Reflexia totalitných režimov v Poľsku a Československu po roku 1989

Cieľom tejto práce je porovnať proces vyrovnávania sa s minulosťou (nech už označenou ako totalitná alebo autoritatívna) v Poľsku a Československu (s dôrazom na Českú republiku) po páde komunizmu. Kvôli pochopeniu všetkých aspektov oboch transformácií, používam Huntigtonovú typológiu tranzície

Vo svetle teórií transformačnej spravodlivosti, Poľsko prešlo cez obdobie postupného presunu, keďže opozičné elity museli vyjednať pri tzv. Okrúhlym stole všetky východiská mocenskej zmeny. V prípade Českej republiky bola naopak zmena hektickou (tzv. rýchla revolúcia).

V tejto súvislosti práca konštatuje, že rýchly prechod v českom prípade má vplyv na relatívne skoré prijatie legislatívy umožňujúcej administratívnu lustráciu, zatiaľ čo v prípade Poľska nutnosť kooperovať s komunistickými štruktúrami až do roku 1991 spôsobuje odklad takejto iniciatívy.

Rýchly presun moci a uzákonenie lustrácie v Českej republike má za následok mimo iného urýchlenie pohybu bývalých mocenských elít z verejného života do skromného sektora.

Na druhej strane okamžitá implementácia lustračného zákona znemožnila významnejšiemu rozšíreniu tzv. divokej lustrácie, v poľskom prípade je táto omnoho škodlivejším javom vedúcim až k významným otrasom novobudovaných demokratických štruktúr. I preto je všeobecne na dobre pripravenom zákone založená administratívna lustrácia (nie trestnoprávna) hodnotená v tejto práci ako užitočný nástroj transformačnej spravodlivosti.

Posledných 20 rokov je charakteristických pre politikov, či už v poľskom alebo českom prípade, neustálymi pokusmi o normatívny a trestajúci náhľad na autoritatívnu minulosť.

Autor práce považuje tento prístup za prekonaný a budúcnosť pre úspešne zavíšenú dekomunizáciu vidí v profesionálnom, vyváženom a nezávislom výskume minulého obdobia. Ambícia trestať, je možno opodstatnená v prvých rokoch transformácia, každopádne nie je dostatočným nástrojom pre odstránenie mytologizácie spoločnej minulosti, typickej pre liberálne demokracie.